

Oponentní posudek disertační práce

Žaneta Vobořilová Kadlecová

Památková péče na území Prahy v období protektorátu Čechy a Morava

Disertační práce

Karlova Univerzita v Praze, Katolická teologická fakulta

Ústav dějin křesťanského umění

Praha 2019

Téma práce Žanety Vobořilové Kadlecové je ve svém titulu vymezeno zhodnocením činnosti památkové péče v době protektorátu Čechy a Morava, konkrétně na území Prahy.

Institucionální podoba památkové péče v Československu prošla mnoha změnami, měnilo se zařazení do příslušného resortu, organizační struktura, formy ochrany atd. a spolu s tím se měnilo i postavení památkové péče mezi hodnotami významnými pro obyvatele země. Proto je téma *Památková péče na území Prahy v období protektorátu Čechy a Morava* z badatelského hlediska velmi přínosné.

Úkol zmapovat toto období na vymezeném území byl jistě nesnadný zejména s ohledem na omezenou pramennou základnu. Detailní uchopení tématu komplikovaly autorce také nevyjasněné postoje řady protektorátních památkářů. To všechno pak vytvořilo determinanty, s nimiž se Žaneta Vobořilová Kadlecová pokusila vyrovnat.

Stanovila si následující cíle: představit fungování a organizaci památkové péče na území Prahy v období protektorátu Čechy a Morava a poukázat na vztah místní a německé ochrany památek v podmínkách války. Dále si vytkla za cíl sledovat působení opatření jak účinně chránit památky v podmínkách války, přičemž klíčovou osobnost zde spatřuje v prof. Karlu Friedrichu Kühnovi.

Autorka rozdělila práci do deseti oddílů. V úvodu provedla stručné shrnutí, čím se v práci hodlá zabývat, následuje kapitola věnovaná literatuře vztahující se k tématu, a poté je v kapitole III. *Ohrožená kultura* věnována pozornost politické situaci v Československu za druhé republiky a v Protektorátu se zvláštním důrazem na popis administrativního uspořádání památkové péče. V následujících dvou kapitolách (IV., V.) je rozebrána ochrana památek v některých evropských státech od konce 19. století, zejména s ohledem na otázku ochrany památek v době ohrožení válečným konfliktem. Podrobněji se autorka zabývá památkovou péčí na území Německa v období druhé světové války a rozboru situace galerijní a muzejní sbírky v Drážďanech. Popsány jsou osudy drážďanských sbírek a současně jsou uvedeny osobnosti, které se podílely na jejich zajištění.

V kapitole VI. se dostáváme k hlavnímu tématu doktorské práce, a to památkové péči na území hlavního města Praha v letech 1939 – 1945. V úvodu jsou popsány nejvýznamnější mezníky v oblasti ochrany památek na našem území od roku 1918 a v této souvislosti jsou stručně zmíněny osobnosti oboru. Téměř monografický oddíl je v rámci této kapitoly věnován osobnosti Karla Friedricha Kühna, jeho odborné práci v roli přednosta Památkového úřadu v Praze i v Brně i publikační činnosti, přičemž podrobněji se autorka věnuje Kühnově studii *Fliegerschutz für Kunst und Kulturdenkmale* z r. 1938 (metodika ochrany movitých i nemovitých památek v době ohrožení válečným konfliktem). Kühnovým dílem byly také soupisy pražských památek s mapovými záznamy, které podléhaly ideologickým preferencím německé okupační správy.

Následuje kapitola věnující se dalším památkářům působícím v této době na území hlavního města Prahy, a dále se v kapitole IX. dozvídáme o konkrétních způsobech ochrany civilních a sakrálních památek, v závěrečné části podkapitoly je zmíněn osud některých památek a jejich poškození na konci druhé světové války. Následující podkapitola o sochařských dílech v exteriéru na území Prahy podrobněji popisuje zajištění pomníku sv. Václava. Druhá část této kapitoly se věnuje zajištění ochrany archivních fondů státních i církevních a také ochraně galerijních a muzejních sbírek.

Závěr práce přináší shrnutí historických událostí ve vztahu k institucím památkové péče a stručně je zmíněna problematika tvorby soupisů památek.

Na samém počátku hodnocení předložené práce je třeba se zamyslet, zda obsah odpovídá zadání, respektive názvu práce. Oblast památkové péče tvoří velmi širokou základnu, která však nebyla v předložené práci dostatečně podchycena. V jádru totiž studie pojednává o jiném tématu a nezahrnuje plně problematiku památkové péče, zejména oblast péče o stavební památky včetně problematiky průzkumů, oprav i publikační činnosti některých významných badatelů. Za nedostatek předložené studie považují také absenci pro dějiny památkové péče zásadních děl, např. Vlastimil Vinter, Jiřina Nesvadbíková apod.. V přehledu literatury i v samotné stati by měla být věnována větší pozornost významným osobnostem československé památkové péče působícím v meziválečném období, např. Zdeňku Wirthovi, Václavu Wagnerovi, Františku X. Margoldovi či Cyrilu Merhoutovi a následně by bylo žádoucí uvést, co dělaly tyto osobnosti právě během okupace, zda publikovaly, popř. zda se věnovaly průzkumům památek, nebo archeologickým výzkumům. V práci postrádám také celkový přehled postihující, jak vypadala památková péče u nás za okupace, uvedena jsou pouze opatření prováděná za účelem ochrany staveb a mobiliáře před zničením ve válečném konfliktu, ale nedozvídáme se, zda se dělaly stavebně historické průzkumy, probíhaly-li nějaké opravy významných objektů, nebo zda se odehrály nějaké změny v oblasti urbanismu a zeleně. Větší pozornost by také měla být věnována problematice soupisů památek a poněkud zavádějící je v tomto ohledu autorčino konstatování: *pozemkový katastr, jehož hlavním záměrem bylo suplovat chybějící soupis památek*. Pozemkový katastr jednak nemohl svou náplní suplovat soupisy památek, navíc v tehdejší pozemkovém katastru nebylo ještě ani detailní vyznačení kulturních památek, jako je tomu dnes. Následující kapitola *VII. Politika protektorátu a začlenění státní památkové péče* by měla být spíše podkapitolou *VI. kapitoly Památková péče na území hlavního města Prahy v letech 1939 -1945*, protože svým obsahem tvoří vlastně pouze jeden oddíl ve struktuře této kapitoly a podobně je tomu i u následujících kapitol VIII. a IX., toto mnou navrhované uspořádání by podle mne mělo logičtější návaznost a bylo by z hlediska struktury obsahu přehlednější.

Opakovaně se v předložené studii můžeme setkat s tím, že nejsou uváděny zdroje v poznámkovém aparátu.

V závěru postrádám podrobnější zhodnocení, zda práce splnila stanovené cíle, nebo zda se autorce podařilo udělat určitý posun v bádání dosud málo zpracovaného tématu a jakým směrem by se mohla práce dále rozvinout. S ohledem na praktické využití studie by bylo např. možné uvést, čím by se mohla současná památková inspirovat (např. Kühnova metodika?), jak konkrétně se nově vzniklé přístupy v oblasti ochrany památek ohrožených válečným konfliktem staly základem komplexního zajištění našeho kulturního dědictví (např. co konkrétního odráží tyto snahy v památkových zákonech naší republiky po druhé světové válce). Závěrečnému zhodnocení chybí podle mne uvedení vlastních tvůrčích poznatků, dále zhodnocení limitů a také podrobnější zamyšlení, jaké byly během bádání zjištěny nové či neznámé souvislosti, např. při práci s dosud necitovanými prameny.

Studii Žanety Vobořilové Kadlecové pokládám za přínosnou pro české dějiny umění a památkové péče, avšak mohu ji doporučit k obhajobě až po odstranění některých chyb formálního i gramatického charakteru, ale především též po důkladném rozvedení závěru a úpravě obsahu v návaznosti na název práce. Tím budou podle mého názoru splněny podmínky kladené na disertaci a bude moci být doporučena k úspěšnému obhájení a udělení titulu Ph.D.

Jablonec nad Nisou, 1. 9. 2019

Mgr. Dana Linhartová, Ph.D.